

SAROD RAKITICA

Priopćio Dr. JOSIP MATASOVIĆ

Nekako u isto vrijeme, dok je grof Oršić pisao svoje memoare, dao se na sličan podhvat u donjoj Hrvatskoj župnik seljačkoga porijetla. Ondje je ocrt zagorske aristokracije, ovdje slavonsko-šokačka Granica, i u oba slučaja iskočiše iz nehotičnog historičarskog promisla dva ugledna dokumenta kao odraz dvaju ekstremnih stupnjeva prošaste hrvatske kulture.

Potonji se slučaj tiče obiteljske »kronike«, koju je pred sto i tri godine — 1820. — dovršio Petar Rakitić iz Sikirevaca, zvanjem katolički župnik u Nijemcima.

Djelo je uvezano; korice omotane tipičnim knjižoveškim papirom onih godina, kožnati hrbat, a u sredini napred kod reza konopljane vrpce za vezivanje korica. Format 4° i t. zv. rukom radeni papir. Na prednjim je koricama vigneta običnog papira, nepravilno cifrastog oblika s izbljeddjelim napisom »SAROD RAKITTICH^{AH} 1820.«

Knjiga ovog rukopisa nije paginirana. Kako se čuvala u porodici, ali ne uvijek s onom pomnjom, koju nalaže njen »Pridgovor«, a i zbog česte upotrebe u ogledanju i, vjerovatno, radi štivenja, danas je eto unutarnja strana korica, pa naslovni list (koji nije s prednje već s druge strane imao napis) i onda obilje preostalog praznog papira išarano najrazličitijim bilješćicama i računima, olovkom i tintom. Bješe naime, zacijelo, i prilika papira prve ruke u razumljivoj nestašici artije u seljačkoj kući, a novijeg su onda datuma i neki quasi nastavci, ali stariji pretežu.

Tako stoji među starijim pripisima n. pr. »7-mog M a j a d o s h a o j e . . (no, jer od naslovnog lista manjka desna polovica, može se onda dalje čitati tek početak drugog retka) a p o g o d i s m o s e 21-og (i početak trećeg retka) F o r i n t 827 . . . p a »o s t a d o d u x a n 30-tog J a n u a r . . . « i dr. Je li išta od ovih nekih manjih tintom pripisa od Rakitićeve ruke, jer očito tip pisma nije baš prosječno jednak, teško je vjerovati, jer iz svakog njegovog retka izbija pijetet prema ovom monumentu, koji je djelao za uspomenu porodici i sebi. Tekst knjige odaje pokuse kaligrafije, a pripisi su ipak drljavije pisani, pa će biti, da potječu većinom od kaprala Valentina. A napokon, autor je umro 3 godine iza kako je dovršio svoju historiju, a da mnoga mjesta, koja je rezervirao, nije dospio popuniti, te je knjigu ostavio, nema sumnje, sasvim urednu i čistu. Docet »Pridgovor«!

Na drugoj strani naslovnoga lista, koji je, kako napomenuh, poderan, ostalo je još ovo :

et parentes nostros

li XLIV°.

telje nashe u Sarodu svojemu.

Po

(P)etru Rakittich

Paroku Nimacskom

Ispod ovih redaka još se razabiru potezi olovkom, da linije teksta budu međusobno uporedne. Linirano je bilo i za ostali tekst uzduž i po-

preko, no slabo se vidi. Za onakovu vrstu papira nije, uostalom, ni moglo biti prilike za kakav »ljenivac« podložnik. Rukopis je danas dosta izblijedio, zaudara po vlazi, i na mnogim se stranama tinta razlila. Pismo je pomno, a isprva i dosta lijepo, karakteristično uopće s paleografske strane za popove onoga vremena. Taj tip slova naći je za ono razdoblje u većini slavonskih župskih arhiva, a živo sjeća i na Relkovićev »autograf«, koji je poznat pod imenom »vinkovačkog rukopisa«.

Mnoštvo je lokalizama u tom rukopisu. Rodno mjesto zove dvared »Sikirevacz«, inače redovito Sikirevci. Slovo š bilježi kao s (s akcentom), a budući da je izišao iz graničarske škole piše u sredini riječi slovo »s« goticom j. Iza teksta (43 stranice) slijedi čisti papir, od koga je dosta već istrgano. Onda dolazi sačuvan list, koga je pisao o svom snovidenju u bolesti dana 7-mog Julla 1832. Walentin Rakittich. Iza toga je opet trgan papir. Zadnji list pred koricama i unutarnja strana stražnjih korica isto je išarana kao ona napred u početku knjige. Pisano je zacijelo najviše Valentinovom rukom. Bilježi se osim računa n. pr. piskaranje kao od nerveze »Gospodin Parok«, pa »Anno 1818. Copia . . .«, Gospodin Bog moj, Luka Legin, Erczegovacz Compagnie, Marevich Obrist, L. Bunczek General Major, Svitli Spailuk, Csujder sada . . . Vraxe shtoti« i t. d. i t. d.

Tekst je za vrijeme samog pisanja, koje je u dva tri navrata bilo prekidano, ponešto ispravljan i popunjivan, najviše sa strane. Ali uza sve to, Rakitić je još dosta data bio namislilo unijeti, da ga nije smela smrt, kako to kazuju mnoga prazna mjesta, koja je sam ostavio u ovoj publikaciji. Kad je po smrti pišćevoj došlo djelo u familiju, u Sikirevce, vidi se po popunjivanju genealogijskih tablica, da je za nj interes bio vrlo živ. Poslije prve ruke nastavljačeve niko se više nije laćao toga posla.

Živa tradicija seljačke familijarne samodopadnosti ističe se osobito u onoj magjarskoj izreci na 3. strani rukopisa. Autor je nije znao citirati, nego je jamačno kod kuće bila poznata, pa ju je valjda htio interpolirati iza informacije kod kuće. Kako je rečeno, smrt ga je spriječila.

Kakav cjelovitiji biografski portret Rakitićev nije moguće sastaviti izvan ovog materijala i nekih službenih podataka o njemu kao svećeniku. Jer, osim ovog pasijoniranog književnog pokušaja i nastavka župskog ljetopisa u Nijemcima, teško da je išta više radio u »literarnom smislu«, a inače mu je život bio skroman i povučen u stvarima, koje ga se ne ticahu kao župnika.

Zato je životopis ukratko zbit otprilike ovaj: Rodio se 25. svibnja 1777. u Sikirevcima sred prilika i u zadrugi svoje porodice, koju je ocrtao u narednoj historiji. O svom nižem školovanju ništa ne kazuje, a i o svom gimnazijskom djakovanju u Vinkovcima ne daje nam nikakvih kulturno-istorijskih, pa ni sumarnih data (osim navoda o stipendiju i da se premalo igrao!), što je šteta, jer je prvo doba vinkovačke gimnazije do dvadesetih godina prošlog stoljeća prilično nerazjašnjeno. Svakako biće, da mu je Jos. Stj. Relković, vinkovački župnik, bio profesorom, i ovom se autoru »Kučnika«, nesumnjivo, može također pripisati neki utjecaj za »opisnu« ljubav spram kuće i domaćeg ognjišta. Rakitić kaže dalje o sebi izričito: »A i ja i Pero (poput svog strica Adama) progruntaosam skoro toliko Leda ili Dima napatiose, doklem sam ogriose i smirio. Od male Mallochi giniosam za skulamah«. Iza šestgodišnjeg boravka u Vinkovcima (1792.—1798.) ode u Pečuh na bogosloviju. Kako je uopće došlo, da se zapopi, priča na 40. str. rukopisa. Uostalom, njegov polazak u svećenike bila je konse-

kvencija njegova školovanja, jer je »millost od csetiri forinta srebra na Misecz kroz 6 Godin uživao« s obligacijom, da se posveti svećeništvu. Uostalom, biće da je tu djelovao i neki direktni atavizam s očeve strane (vid. § VII. rukopisa), a napokon se tim putem graničar mogao i najudobnije »pogospoditi«, te je i to bio valjada neki popratni motiv. Vrativši se iz Pečuha, zaredio ga 13. studenoga 1802. biskup Matej Krtica u Djakovu. Odmah zatim, a u velikoj nestašici svećenika, imenova ga biskup kapelanom u Cerni. Iza godine dana pozovu ga u Djakovo za pomoćnika starom i bolešljivom kanoniku Nikoli Abrančikoviću, koji je vodio agende djakovačke župe. Tu je Rakitić proboravio u napornoj službi blizu četiri godine »velikoj Mallini Misnikah sam onu golemu Xupu sluxechi, nuz to po Nediljah, Svetkovinamah, i priko cile Korizme u Stolnoj Biskupskoj Cerkve pripovidajuchi, glede koi Trudovah naskorro hotishao do Dushe na krasnu Xupu u Sebi, alli za ono Vrime u svacsem verlo zapusthenu : Zastaosam u Nimci misto kuche Csardakliu illi Karaulu od Pletera po Turcima god. 1648. za Shalina Ali Bega nacsinitu«.

Tako je Rakitić dospio u Nijemce, najprije kao administrator 27. II. 1807., dok je župnikom postao malo zatim, 18. IV. iste godine. Prvo mu je dakle bilo, da se smjesti kao kulturalan čovjek i da osigura što solidniju župničku egzistenciju. Odmah dakle stade nastojati, da se župi vrati ono petnajst jutara zemlje, koje je vojna uprava sebi prisvojila za župnikovanja fra Jerka Pavlovića (1799.—1807.). Pored toga zauzimanja, možda i u vezi tim potaknut, započe Rakitić nastavkom župske kronike »Liber memorabilium«, koju je zasnovao župnik Franjo Franjković, rodom Riječanin (1765.—1779.), dok se poslije ove dvojice započeto historiziranje dalje nastavilo zapravo tek godine 1892. u vrijeme župnika Stjepana Dungjerovića iza mnogih vandalizama s istom spomenicom, da se ne spominje nemar za druge arhivalije. Rakitić se dakle istavi — po Dungjerovićevoj karakteristici — kao »jurium parochialium egregius propugnator«. A i biskup Mandić ga pomagaše kao »in aula Caesaris potentissimus«. Trud se ipak nije potpuno isplatio, jer se izvojeva tek dva — doduše vrsna — jutra zemlje iza župskog groblja, tzv. »kraljeva zemlja«. 1807. izradi odmah po dolasku, da se crkveni toranj pokrio daščicama, a groblje ogradilo živicom. 1811. nabavi »božji grob« za 200 for., koje je darovao neki Benaković zapovjednik straže. Napokon 1813. godine preseli se iz one turske »čardaklije-karaule« u današnji župski stan, koji je bio prije toga vlasništvo zadruga Lovretić kbr. 8. Lovretići dobiše od vojne oblasti u zamjenu drugo mjesto. O staroj podrtini kazuju data župskoga dvora: *Simillima fuit squalidissimo ergastulo, non absque ingentibus incomodatibus et vitae periculo*«. (Isp. Dungjerović, Crtice o župi njemačkoj. Glasnik biskupija bosanske i sriemske, tečaj XXVIII. U Djakovu, 1900. s. 108.)

Taj decenij dalje do Rakitićeve smrti bjehu godine velikih gospodarskih kriza, nerodice i skupoće, a nada sve doba loših finansija. Župnik se dakle smatraše ponukan, da opskrbljuje i svoj rod čak u Sikirevcima naturalijama. Možda ga je taj bliži dodir i naveo, da pobilježi zapamćenja o svojoj familiji i izradi tabele porodičnog rodoslovlja, i ako on kao glavni motiv navodi, da mu je briga, te ne bi bilo rodoskrvnja bliskim kakvim ženidbama. Kako je Rakitić inače provodio svoj život, je li kuda dalje putovao, s kim se družio, u koliko je bio načitan ili imao slične kakve sklonosti, ne da se reći. Jedno dvanajst godina vodila mu kućanstvo stara »teta Matika«, no onda otišla opet kući u Sikirevce. Uz pridržaj nekojih

popunjenja zaključni 28. prosinca 1820. ovaj svoj »Sarod Rakittichah«, namijenivši uz to vinograd na oroličkom drumu kao zadužbinu, iz koje će djaci bližeg mu roda crpsti stipendije. Iza tri godine potom zateče ga smrt, a bilo mu tek 46 godina. Od bolesti ili od čega drugog, ne znamo, kao ni za drugu ostavštinu, osim ovog ljetopisa.

Matica umrlih župe u Nijemcima bilježi o njemu ovo: Mense Aprili 1823. Die 2a Petrus Rakitich Parochus hujus Parochiae Nemczensis anorum 44 (pogrješno!) omnibus morientium Sacramentis provisus in Domino obiit, sepultusque est in Capella Coemeterii Nemczensis S. Stephani R. H. ad corum Evangelii, comitantibus Reverendissimo Domino Carolo Pavich Abbate Vice-Archi-Diacono Districtuali et Parocho Vinkovczensi (sub Infula) assistentibus Diacono Martino Katich Capellano Lipovczensi et Simeone Gjokich Capellano Vinkovczensi ac reliquis praeterea fratribus, Josepho Vasiljevich, Parocho Ottokiensi, Luka Suchich, Parocho Komleticzensi, Matthaeo Naypaor, Parocho Berakiensi, Josepho Schmalczinger, Parocho Lipovczensi, Michaelae Koporcsich, Parocho Lovaszensi, Mariano Jellich, Capelano Nemczensi, Marco Topallovich, Capellano Tovarnikiensi, Josepho Jelich, Capellano Jankovczensi.

Povijest jedne seljačke familije tek po pukoj genealogiji ne bi naravno bila od opće historijske važnosti. Ali Rakitićev rukopis, kako rekoh, sam po vrsti i po zamisli, pa u ono doba, već je dokument naše kulture, a vrijedan je publikacije i poradi ono makar samo par zanimljivih kulturnohistorijskih podataka, koje nam daje tekst »Saroda«. Pa ne samo »pojava«, nego i obradba od nekog je interesa pored stilističke, ortografske, te uopće i lingvističke strane.

U ovoj publikaciji izostavio sam doduše same rodoslovne skrižaljke, jer će ove zanimati eventualno danas još samo rodake i indirektno »potomke« autorove. Ali imena (260), koja se tamo nabrajaju želim ipak nabrojiti, da se vidi, kako lična nomenklatura našeg katoličkog puka od starina nikako ne izlazi iz okvira Starog Zavjeta i »litanije svih svetih« i kako su stanovita imena u jednoj porodici tako reći upravo priljepčiva.

Adam (9), Ağa (2), Alojzia (m.), Ana (5), Andrija (2), Andro, Angjel, Antun (8), Bara, Baro, Bazilia, Birgja, Blaž (4), Bogdan, Brnjo, Danko, David, Delfa, Delfina, Dominko, Eva, Fabijan, Ferda (m.) Filip, Franca (2), Franjica (2), Franjo (3), Gašo, Gjula, Gjura (m), Gjurgijja, Gjurko, Gjuro (11), Grgo, Ignjat (3), Ignac, Ilija (7), Imbra, Ivan (5), Ivica (2), Ivka, Ivo (6), Jakob (4), Jela, Joska, Joso (14) Jozija (3), Julijana, Karla (4), Kata (10), Klara, Kuzma, Lovro, Luka (9), Lukra, Manda (4), Mara (7), Marga (3), Marica, Marijan (4), Marko (4), Marta (2), Martin (3), Martinaš, Matika (2), Matko, Mato (11), Miho (10), Mio, Nikola (8), Nikolaš, Oliva, Orka, Pavo (4), Pero (7), Ruža (3), Sofija, Stana, Stanko (3), Vincian, Vinko (7). Svega dakle 88 varijanata, a 194 muške osobe i 66 ženskih. Od toga broja bilježi se, da su bila 3 kapetana, 1 Oberlieutenant, 1 Pop, 1 Parok i Fratar.

Rodoslovlje je pisano valjada po bilješcima i po pamćenju, koje nije sasvim dostajalo. Još se vidi, da je pisac računao, da će štošta kod kuće po čuvenju i iz župske matice pribilježiti. Kako je napred istaknuto, smrt ga je pomela, a u ono tri godine po dovršetku rukopisa zacijelo nije imao zgođe da dođe.

Rakitić je obradio samo jednu granu svoje porodice, već prema intenciji posla, koju ističe u »Pridgovoru«, što se naime rod može iz neznanja

»zagledati«, pa tako se sukobiti s crkvenim zapovijedima. To je motiv, ali iz pera ne izade samo rodoslovlje, nego pisac etimologizira porodično prezime, te ime rodnog mjesta. Očevidno je, da je među slavonskim »Šokcima« tradicija o njihovom porijetlu iz Bosne bila veoma stara i općenita. »Početak« obitelji, dašto, da Rakitić nije znao odrediti hronologijski, već napominje, da je 1700. »uzmloxana«, a loza se vuče od »pet Didovah«.

Pričajući vrlo značajne crtice iz života svojih pređa, sve više dodaje i općenitijih, sasvim zanimljivih vijesti i nazora. Daje maha koristi zabavljenja našinaca t. j. rodaka i potomaka, da imaju suvislo štivo o vremenu, u kome su živjeli pređi i autor. Svoj historizam shvaća Rakitić svećenički. On napominje odreda uzore, ne ističe »izprazne uspomene« već »slidenja dobrih izgleda po nauku sv. Otaca«. A nasreću, svi su mu spomenuti pretci takovi, i biće da je očita baština krvi i njegovo već istaknuto pobožno nagnuće svećeničkom staležu.

U povijesnoj hronologiji i u historijskim podacima nije bio sretne ruke. Tako među ostalim spominjući »Suxanstvo Bosansko«, pa onda n. pr. i sedmogodišnji rat, nije točan. Mariju Tereziju veliča onom tipičnom pretjeranošću, koja se od bizantinštine i »vlade sukanja« njezinih dana uvriježila dalje u samu historiografiju do skora. Francusku revoluciju promatra kao savremenik iz kuta Evrope, koji njome nije bio dirnut drukčije no da za njeno pobijanje šalje svoje sinove na tuđa razbojišta. Interesantno je, da se Rakitić o Napoleonu nije mnogo bio razglagoljao. Sve mu je — sasvim ispravno — samo jedno razdoblje. Mnoge stvari i tu je bilježio naknadno i dodavao izvan stupca teksta.

Istočna Slavonija izgubila je graničarskim tlakom gotovo svu tursku tradiciju, pa je ovdje u rukopisu navedena i sačuvana epizoda o selu Nijemcima veoma dragocjena. Ne manje je zanimljivo i ono zrnce za popunjavanje biografije M. A. Relkovića. Tu se uopće vidi, kako je Relković¹ nailazio na formuliranje svoga stanovišta proti »turskim skulama« :

Jer dok tako skupa pribivaše
turske kuće i krstjanske vaše,
dok se žene s bulama poznaše,
dok se dica s Turadma igraše,
dok se, reko, zajedno vladaše,
dotle Turci zao izgled daše,
običaje lipe ostaviše,
a poganske po malo primiše.
Kad se turad skupe na divane,
ni vašima oni ne zabrane;
kad Turkinje stenu igrat kolo
okrećuć se sve unaokolo,
i vaše se divojke ufate
jal kod Muje jal njegove Fate.

Od onda je ašikluk postao,
zao izgled i hadet ostao;
od onda je ostalo psovanje,
prelo, kolo i ašikovanje.
Kada Turke jednoč istiraste

i iz vaše zemlje protiraste,
pak odoše janjičari Turci
medećući ko pomamni vuci,
al van prije zemlju otrovaše
i vražje vam skule ostaviše.

Prva skula u večer počima
pak već slidit do ponoći ima;
u nju idu momci i divojke
i donesu posle svakojake,
koja prelu, koja svile plave,
pak ond' vezu nidra i rukave.
Hoćeš znati, što se jošte uče?
Ja ću kazat, sve kako se muče.
žensko presti, a mužko tamburat,
obadvoje krast i ašikovat.
Brašno kruha i govedske masti,
peku pite i svakakve slasti,
gurabije i peksetiće,
peku alvu i od brašna ptiće.

Ali mimo svih napomenutih podataka ipak je ovaj memoar najvrijedniji kao rijedak prilog za domaće naše privatne starine i za seljačku kulturu graničarskog vremena.

¹ M. A. Relković, Djela. Akad. izd. s. 75., 81. i 82.

SAROD RAKITTICHAH 1820.

Pridgovor.

Buduch dase visheputa iz Neznanstva, a i hotomce protiva velikoj Cerkvenoj zapriki Rod sgledati i izmedjsebe xeniti u zao Csas pose usu-
djuje ; kakotakogjer jedar Narastjaj za drugim tako razamira se i osiplje,
da se ni Dica od svojih Roditeljah, a kamoli od dalecsnije Starine osititi,
i ospomeniti nemogu protiv Obicsaju od Zamande nesamo kod Izabranog
Puka Boxjeg nego i kod Odmetnikah na razlicsite nacsine Sárod svoj od
zaboravljenjah csuvajuchih po svidocsanstvu razlicsitiuh duhovni, i svitov-
nih knjigah, Pripovidkih, Pripivanjah, i nebrojenihca Biljegah; zato la-
tiosamse na Upotribovanje, korist i zabavljenje Nashinacáh ovoga Opi-
sanja priporucsujuchi vehoma kuche i Doma nasheg Stareshinuh na izmince,
da illi po kojemu u Rodstvu s vrimenom knjixeniku versnomu illi po kojem
drugom u sellu s lipim nacsinom na ovi Primir po Prucih il Rubrikamih
zatim po Paragraffi h bilixe svoju Pokoljenicu nepristance do posljidnjeg
Lista shto vishje to lipshe ostavljajuchi sitnu Dicu barem do 15. Godinah.
Protokol pakoovi illi knjigu da csuvaju kako Oko u Glavi i od svoje sku-
larcsadi do zrilosti njiove, i od brezposlenoga shtivenja na svakom mistu
i u svako Dobah, i od nepouzdanoga Pozaimljenja, i onako netraxi od
nikoga kruha, a kakoje meni draga i slatka Uspomena od Starih nashih
morebiti stohput draxja komugod iza mene. Allí kadje izprazna uspomena
brez slidenjah dobri Izgledih po Nauku svetih Otaczah, slidimo njiove
kriposte, a osobito valjase s Bogomoljama njima danom i nohom lixuch
i ustajuch u Pomoch hititi jerbo Grihsi napadaju i neznance kakono Pra-
shina i Pokoru tko na ovom svitu zapustja, a zapustjase opchino onaj s
drugog nepristance vapie: Smilujtemise barem vih Prijateljih moji Job.

Uvod.

Sarod Rakittichah, koih Prizime, dohodi od Rákitta,² u komuseju nash
Pocsetnik nastanio kakono Spaichi od Spailuka Begovichi od Begluka,
Bakovichi od Doimluka, od njekocsje u daleku i shiroku: Po svidocsanstvu
Bosanskih Fratarah skoimasam visheputa od toga besedio imadejih csak
u Saraevu, od trih verste: ponajvishje Kerstjanah, zatim Ristjanah illi
vlaha, po njeshto i Turakah.³ U istom Sikirevcu tako imenovanu illi
shtosu oni Seljanah od Postanka Okosice illi Sikirashi bili, illi od Sicivah
mloge shumme, od kojeseje do skora na okolo Panje cernilo, rekoh tako
imenovanu, a naselitu poslim Suxanstva Bosanskoga God. 1475.⁴, i kasnie
uzmloxanu Godine 1700. — imadejih tako na daleko, dase slobodno
izmedju sebe xeniti mogu: kakono Nro. 3., 15., 16., 17. Nro. 18., 21., 22.,
105., 112., 113.

Iz medju ovih napomenutih Namí najblixjisu Nro. VIo. Djed Pavo s
petirma Bratjom nije bio ni rodjenih strisevich nashih pet Didovah, nego

² Rákita (salix caprea). Isp. Maretic, O narodnim imenima i prezimenima u Hr-
vata i Srba. Rad. 82. s. 77. Zagreb, 1886.

³ »Provincia Rachitno« spominje se 28. prosinca 1408. za vrijeme kralja Ostoje.
Vid. Fermendzin, »Acta Bosnae«, Zagreb, 1892. s. 88.

⁴ Veoma je vjerovatno, da se seoba mogla dogoditi u razdoblju od 1463.—1536.,
kad je ovaj dio Posavine tek poslije tih godina paó u vlast Turske. No još je vjerovat-
nije, da se zbila u vrijeme oslobodilackih ratova prije nastupa XVIII. stoljeća, kad su ca-
revci bili zauzeli medu ostalim i neke dijelove današnje Bosne. — God. 1475. uzeo je
Rakitić ili iz kakvog starog nekritičnog djela, ili nasumce.

njegov Otacz Ivo sin Nikolashev i nashih Didovah Otac Marko sin Martinashev bilasu Dica od dva rodjena Bratta Nikolasha i Martinasha, po ustmenom Pridanju nashih starih.

Shukundida Nikolasha Sin Ivo imaoje pet sinovah I-vo Pavu, II-go Baru, III-che Gjuru, IV-to Jacoba, V-to Iosu. A Martinasha prisrichnoga shukundida nashega rodjenoga Sin Marko s-Prababom Macxaricom na koju se svekar njeđi u svitu kao nejaku siroticu namirih, nju odrahn i osvidocsen od njezine versnosti za snahu izprosih, u stoh dobri Csasak, rodih i srichno odrahn pet sinovah kao pet Jelinah, i dvih kchere kao dvih koshute: I-vog Mathu, II-ga Andriu, III-ga Jacoba, IV-ga Nikolu, V-ga Luku, VI-tu Ruxu, VII-mu Maru.

(s. 3.) Nafaljena Prababa svakakoje bila napridna i koristna: jer kad njezini sinovi na punom i onako Domu raditi priuzeshe, s Boxjim Blagoslovom, nigdi uzrastnije i obilnije u svem Okolishu nije bilo Marve nad njiove: Kadabi iz magjarskoga Orsaga Pallocie nemoglihse s nashima za cinu Bravaczah pogoditi, onibi magjarskim Jezikom ovako Fent zametnili govorechi:

shtoché toliko rechi: Daj da za mallo uklonimose ako nedadu te neuzdadu jeftinie mi poslim povrativshise platichemo kako su zacinilli. Ovobi Prababa na strani nashimah iztolmacsilla, i tako nebih lako uterkivalli, nego skuplje od drugih prodali. Njezina Kcher Ruža udalaseje za kapetana Bashlinovich, a Mara za Marosha Gallovich Nro.

Priodavno porastajalisuse Pradid Ivan i Marko sa svom Prilikom kadsujim sinovi prirasli prie onoga Ratta Spanjulskoga oko Godine 1702. pod Rimskim Caesarom Josipom I-vim koji od 20. Littah u Kozjaca umerh kada u triput Nimci i Francuzih za Kraljevstvo spanjulsko tezmashe tako daje morallo sve u tabor ichi i po Staracz nad 9 Kuchah u sellu i komshiluku prigledao. A Djedovi nashi porastalisuse oko Godine 1780.⁵ (Veche⁶) Poslim sedmogodishnjega Ratta praiskoga, njiove kuche bilesu oherdane i stare skrenivsha k Beravi na Kuchishtih amo tamo, zatim u Red stirane po Numerih, Pra⁷-kucha stara Nro. 24. bilaje za sada-shnjom na ⁸ Koracsaih.

(s. 4.—26.) Slijede tabele samog rodoslavlja ovim redom:

Ivanna Nikolasheva Sina Kolino Nro, 6to
Mathe Martinasheva najstarjega Unuka a Markova Sina Kolino Nro. 7.
Andrie Martinasheva Unuka Markova drugoga Sina Kolino Nro. 23.
Jakoba Martinasheva Unuka Pradida Marka III^{ga} Sina Kolino Nro. 106.
Nikole Martinasheva Unuka Markova IV^{ga} Sina Kolino Nr. 24. i 107.
Ruxe Bashlinovich Martinasheve Unuke a Markove Kcheri Sarod.
Mare Galovich Martinasheve Unuke a Markove Kcheri Kolino.
Mande Babe Jakobovice po Otcu Xivich Kolino Nro.
Mame Mathikae Ivenice Rodstvo po Otcu Franje Illakovcu iz Kopanice
Sestre Ruxe Nikolich Kolino u Jaruga.
Sestre Age za Lovrom u Gundinci Kolino.

⁵ Treća brojka, 8, je naknadno metnuta na to mjesto, koje skoro nečitljivo.

⁶ Dodano izvan stupca poslijel

⁷ Dodano izvan stupca poslijel

⁸ Ostavljen prazan prostor kao i gore na dva mjesta, gdje bi trebao doći magjarski citat i navodi o prababinim kcerima.

Dalje Opisanje Osobitijih nashih Starih s-gdikoimah Okolostanjmah.

§ I.

Mallo kadaje Vik a i pol Vika proshlo brez Ratta. Godine 1702.—1711.—1741. biloje Okershe pridosta: koje na Spanjula, koje na Francuza svih pet Didovah odmarshiraloje u Italiu i na Rajnu. Djed Andra i Djed Jakob poginilis, a ostalih podolazilis s mlogima Seljanih, kojese ja isti oko Godine 1783, upamtio s gurite kao Serpove, talianski kao i nashki govoreche po imence Illiiczu Jarich, Ivu Gallovich, Komara illi Maria (na)⁹ Dimshich Starceve od 80. Godinah starije.

§ II.

Djed Luka bioje Führ, najposlim ishaoje na praisku sedmogodishnju vojsku zapocsetu Godine 1755.¹⁰ a svershitu 1762-te Godine. Ostarivshi namaknioje Kovanluk i snaxio od stoh Prisdah ili Koshniczah da rekne Uljishtah — kod nji danujuchi i pravechi Csabrice i Shatricha za kuchu pomljivo po Izgledu svojih Mushiczah na Polju pod Savom¹¹ biashe oko Kovanluka prigusta Shumicza od xestilah kao zid¹², i Liskovine, i razliscito Voche na priliku zemaljskoga Raja. Dostanasje pomillovao, i naranio svakoverstnim vochem, Krushkama¹³, Jabukama gnjilima Drenjinama. Umerhoje Godine 1784. Njegova Baba Mara od svihu zvana Maczom rodod iz Gundinacza iza njega podugo xivilaje i bila kao jedna Matticza ostarilla tako dase veche ni mallo ni mogla vladati, i srichno umerla Godine 1792.¹⁴

§ III.

Djed Mika donioje s Raine osobitu Pusku Flintu koja o poslidnjoj Diobi zapallaje Adamu i Blaxu Sinovom Csicse Matka. U njegovom Momacstvu bilaje okol Sikirevaczah Shuma tako gusta, dase ni Zmia za Rep iz nje kakoje Obicsaj rechi, nebi mogla izvuchi, a kamoli po njoj amotamo shechkoriti, punna svakoverstnoga Zvirinja, al i ponailjutjih Aranzada illi Tatah iz istoga Sella, kojese Seljani morali svaki dan bolje nego Fratrove rahniti, joshtjim svakoverstne Igre zamitati: Iz med ostalih obicsavalisu u shummu ponajvechu Fucsiu il kacu dovaljati, i ponajhitnia Momcsad moralisu poloxitu priskakivat. Nijedan priskocsitti nebi mogao nemillo Golline nabiajuchi njima za veliki smij, sam Mika Rakittch amo tamo kao Serndaljbiju kano prilitao, i takoim najugodniji bio, kakonoje on ovo nami po Tehanu pripovidao. Pod starost pridavsi Gazdaluk Mlagjemu sklonioseje na kucki Stan u Lug, i o naivechem Potopu kuchi nije dolazio, veche na csetiri veza napravivshi Kolibu svojoj xivadi nadgledaoje. Na Uskersnu Izpovid daobise vidit, elle pomljivo ishaoje u Cerkvu illi Verbicsku, illi Gundinacsku. Pridobri Staracz Licem na Svetoga Josipa, kogaje vehoma poshtivao, i nami nafaljivao, doshavshi zdrav kuchi lipo s Bogom namirivshise od 80. Godin umerh Godine 1788.

⁹ Dodano sa strane, ostalo prije u peru.

¹⁰ T. j. zapravo 1756. oficijelno.

¹¹ T. j. zapravo 1763. oficijelno. Brojka pripisana poslije.

¹² Dodano sa strane.

¹³ Dočetak »-ama« je naknadan. Isprva je bilo: Krushkami, Jabukami, Drenjinami.

¹⁴ Lapsus calami: stoji 1892.

§ IV.

Njegovoj Gazdarici rodjenoj Sestri Mihata Xivich billoje ime Aga, bilaje Nacxak xena, progovoriti, razgovarati i naucsiti svakoga svaki Posao umilaje kao daje vadila iz najdubljih knjigah. Gazdaricza pako pokojnoga Djeda Jakoba, a nasha Baka (s. 29.) Manda Mihe Shime, i kapetana Pere Xivich rodjena sestra verlo dobre chudi dostameje podrxavala i ponihala, elle nizamje upamtio. Umerla pako God. 1778. Mara Baka Djeda Luke iz Gundinaczah brez Djece svimaje bila opchinska Matti, naiduxjeje živila do God. 1793. Takosu sloxno xivile, radile i tekle daje od njih Rics ostala: s h t o n a s t r i h. Imali su onda priko stoh Glavah govedah, po trideset kravah doječih, kao u kojemu spailuku da nespominam pun Thor kozah, i smocsile skoro polak Sella Odvishkom. Osobito pokojna Baba Manda, kadbi iz Maliczah za Sirutkom svit dogernio u svakibi Lonacz po mali sircsich uhitilla, i suhotne naranilla. Tako G. Bog daje Blagosovtkomuse csesto moli i pomljivo radi: i dilih s Ubogim: kao shtosu oni dajuchi svake Godine po jedno Telle u sv. Namastire.

§ V.

Po ovomu plemenitomu Izgledu njiovih Sinovi Matko, Ivo, Franjo, Martin, Gjuro nikadase sporekli ni omrazili nisu. Najstariji Jakobov sin Adam od male mallochi xelioje zafratritise, a neimajuchi zgode, od Marve s Djedom Jakshom na Listu kradom utekoshe u Diakovo k njekom oporu Quardianu Ambroshi, koji znajuchi daje kraishnikom onda verlo zabranito bilo od Regimente po skulah razilazitise skrupnim Gerlom kao iz Badnja proderhobise nafalce groktechi: Quid Rakittichii Siki-revcii oscitant et hos Pandurones sub sclopum domum non revocant. Shta ti Rakittichi otexuse i ove Pandure pod Puskudoma neodživlju. Nishtanemanje videchi u njima osobitu xelju (s. 30.) i Stalnost, poslim kakoije za Probu povalio, i nekolikoputa uzlom opaknio, primioje nje pod obrambu, daoje koje ondi, koje u Brodu i po drugih Namastirah skulati. Zarad Gospodske Sille Djed Jaksha (daoije) doshaoje kuchi, Djed pako Adam nikako nise dao s groznima suzamah od Namastira rastaviti, i s razlicsiti Nacsnih obustavit, obucsen, professan redjen bioje Misnik god. 1763. Pridikatur glassoviti po Dokazivanju Diakovaczah i Brodjanah po imence Priposhovanoga Gosp. kanonikah Nikolle Abrancsikovicha, skoimseje bratinski pazio i kod kogasam kapellanovo, kako takogjer drugih mlogi sidih Fratrovah i Parokah: Marina Mravinca Paroka Verpoljacskoga. Glede njegovih kripostih privelikih i primlogih kadje Provincial onda dvoicu imao u Jeruzalem po Obicsaju ondashnjemu poslati, po zaktivanju Biskupa Csollnicha, njegaje s Drugom Baziliom Boshnjakovich u svetu zemlju odpravio God. 1770. Drug njegov poslim tri Godine srichno povratiose, bio Regiment Pater, donaiposlim u Kamenici¹⁵ do God. 1810. Stricz pako Fra Franjo dragi 1. Juna 1772-ge¹⁶ God. ondi je umerho poslavshinam svakoverstni Patriczah i Krixicha blagosovljeni, koisuse starinom poharali, jednogaje Dada zaderxao i docsuvaomeni, dase kako i ja xelim dugo i mlogo za Uspomenu csuva. Fahla Gospodinu Bogu, kada na sverhi svita u Dolinu Jozaphat skupimose na sud opchinski imati chemo komu doiti svojemu Rodjenomu i Millomu. (s. 31.).

¹⁵ Počeo pisati »Slan —«, pa precrtao.

¹⁶ Datum je sa strane maknadno pripisan.

§ VI.

Pokoinomu Csicsi Matku, koigaje do Broda na daleki Put izvezao, malloje bilo naiti Parovah. Znaoje i kod kuche, i u sellu, i kod Gospode¹⁷ vladatise: Svakomuse liepo javiti, svakog pozdraviti, docsekati po vridnosti ishlomuje za Rukom. Nikada nije Lova ulovio, a bioje Lovacz neizkazani, nikad potushio Pcselle, odranio Pecsenske, shtogod zaklao, kada¹⁸ svojega Redovnikah, kumpaninsku Gospodu, a i Regementsku i iste Solare s lipim Poklonom pozdravio nije. Zato uljudan, pametan i mudar, od sama sebe uzrastan i liep kao Unterofficier joshter od Praiskoga Ratta kod najveche Gospode, kod Oberstara i Generala u Cini i Millosti bioje. Znaoje od Mattered Dite izapreti. Doklem je on i Tetak Aleksa Markovich, Straxmeshtar moglise miczati, Sikirevacz cvaoje. I druge Priatelje imaoje na sve csetiri strane: priko Varadina, ukogabi na vilovitih konjih za Dan dolaziti obicsavao, priko Osika, Drave i Dunava i priko istoga Zagreba, u kogaje csesto s Cselepom volovah odjashivao. Kao Arendator turskoga Ratta God. 1787. na Beravi otvorioje Mehanu, napravio Kuglanu za Raskoshje Gospodsko, a svoj vechi Dobitak. Mih Diczah ondibise kao viverice na najtankovitije i najvisokije Rasche za okladu penjali, i visheput od Gospode pocvanciku dobivali. Mene od svojih Sinovah rasdvajao nije, dapacse nai-voliomeje kao Djaka, i poslim Studenta uzdajuchise dachu Rodu Glas i Poshtenje s vrimenom otvoriti. Na mlogo nacsinach biomije u Pomochi tako dasam kroz shest godinah u Vinkovci kao skular iz caesarskog Csepa brao. Kada Godine 1802. Sikirevcsane mloge zarad nadjenih zabranjenih Gunjaczah priko Save pod Reshtom u Shtukaus Regimentski odtirashe i na zli dan izubijashe, njegov Sinovaczn Ignjacia na svih Ocsih i Upropaste-nje ostade csitav i prav. (s. 32.) Istina jest daseje lukavo znao izgovarati s Stricem Matkom veche pokojnim, damuje on Guncza na Osiku kupio ako inije. Alli i prije Major Minich medju tolikim Rakittichem propitaoje da nije kojih iz Matkove kuche, i csuvshi njegov Izgovor na Abitorskomu Sudu potverdioje da nasha kucha vazda jednom dushom xivi, da Novce nikada nedili, nego da Stareshina kupuje Hodilo svakome po Prilike, i takoga obranio naivishje za Matkovo Poshtenje. Poslim koga Dogadjaja po svih Okolisha pukaoje Glas. Matko Sinovce brani csak iz Groba. Primivsha nase kuchnu Brigu poslim Smerti Djeda Luke xenechi i udajuchi svake Godine po jedno illi dvoje liepo i poshteno, kakotakogjer po sedam illi osam sabaljah u Tabor odpremljajuchi verloseje iztroshio. Priradostno csekaoje moju pervu svetu Missu, alli Smert naide prie pohl Godine 1801., i osobito mene ucvilih. Njegova kchi od perve xene Mare Sestre Mihata Xivich il Shovakovah Ivka Divojka na svu Miru umerh God. 1786. Sin Antun poginioje pod Littichom u Niderlandu God. 1794. A Andria sin od Therezie kcheri Mihe Xivich Bratta Bake Mande poginioje kod Aspern Godine 1812.

§ VII.

Ivo Dada moj sridnje Uzrasti Cernjomanjast Dobricsinacz od Svita i Bogomoljaczn, odranioje i podigao shestero Dice: Miku, Peru, Mariana, Ruxu, Agu i Olivu. Ruxu udao u Jaruge za Adama Stivicha poslim za

¹⁷ t. j. oficiral

¹⁸ t. j. a da nije...

Jakoba Nikolicha, Agu za Lovru Mihich, a Olivu za Mihu Sina Antuna Jarich prikoputa, koja druge God: 1808. preminih.

(s. 33.). Svaku vecser svu Djeczu osobito u zimno Doba ako sebe prikupljati, Molitve i Nauk kerstjanski ucsiti; u Cerkvu po najgorjemu Vri-menu i Putu i sam ichi, i kuchane natirivati: Patrice svaki dan moliti, na mertvo Uspomenutje skoro neligati, Grishnike, i Lincisine mah bili iz devetoga sella, karati i svitovati, Redovnike neizkazljivom Ljubavljom i Proshitimavanjem susritati i sluxiti, Bolesnike pohadjati, s Bogomoljam na vikovicsnost odpravljati, nji csuvati, Mertavce saranjivati nad njega nije bilo, nitise csulo. Odkuda od njega po svih Selli govoriti doshloje u Obicsaj: Daje moguचे Patrice Ive Rakitticha iznizane kakono jedan porazastiran Espap progledati, na svakom klinu i Ekseru po Vodeniczah i Csardakovach Savski bilo biji po priveliko Gromunta. Shtomu je Gospodin Bog nesamo Bratta, nego i Sina Redovnika dao, oto je svoima Bogomoljama on izsluxio. Allije on znao i druge zanate: Od Derivate shtoje smislio nacsinit, toje i pogodio: Kola, kace, sudje, zemljene Lulle, i shnjima nadoknadjo ono, shto od njegovoga zashtedenja u Rattu praiskomu na moje skulle nije izmoglo. Kao svakoverstni Rukodilacz illije pod kolnicom sad ovo sad ono maistorisao, illi izvan same kositbe illi na vodenice za sve ostale odlazio doklegodje mogao; alli mallo po mallo slabechi, za tim u ajuchi mallosnaxan doshaoje po mene u Pecsuh: od jutra ranoga nije iz Cérkve ondi izlazio, nektiuchi znati za koje kakove Starine i Miline, kojemu pokazati volju i nagovor imadoh. Prid moju mladu Missu dragovoljno i najposlim, kakoje objavio, odkoturaose do Save, samlio bilo Brashno za ovi God. (s. 23.). Pod Mladom Missom i poslim veseliose sa Starcem s. Shimunom po Svetom Evangjelju govorechi: Nunc dimitt Servum tuum Domine in pace. Sad vech primi Slugu tvoga Gospodine u Miru. Priminioje s ovoga svita XI. Mäzja illi Oxujka God. 1803. i po meni saranjen u Groblju Sikirevacskomu od kapelle k Sikirevcu pod jednim Grabom koje Misto s csestim Dolazenjem i Kazivanjem za seje odabrao.

§ VIII.

Csicsa Franjo bioje naivishje u Lugu kod Marve, doklem bioje xiv Bravaczah dosta. A i svaki drugi Posao jestegase bojao: illi iztergnuti, illiga pritergniti. Sa gazdaricom Ruxom odranioje Gjulu, Margu,, Mathu oxenitog s Margom Nicole Mathievca Kcherom iz Kopanice: Shimo Sin njegov od 8. God. umerhoje 1788. a on Godine 1789. i ukopan u Groblju seoskomu.

§ IX.

Csicsa Martin za sve ostale kroz 30. Godina Soldat. Otacz czetirih Sinovah: Luke, koji mlogo Godina Katanah biashe, i u Budimu Peshti u Granatirskoj Kasarni umerh.

Bazilie, kojih u Shweickerskoj pod Muntertalom natomjestice pogibe. Gergu i Josse, koi primistioje k Tastu Boxi u Gundince. Kathe Wukassovich i Franke bioje dobar za konje, a i kositi nitko nije mogao do njega vische. Koje od Glunte, koje od csillih Konjah koje od Starosti smalakshavshi primistioseje na kucki Stan, i uklonio domachemu zabunu. (s. 35.). Na Pokoru daose, csak Lulu i Duhan, kogaje verlo rad pustio, za nesmeten biti u nochnoj Molitvi, na koju csesto budioseje i ustajao. K svetoj Misse

idjavaoje ponaivishe u Gundince. Razgroznivshise brez dugog Bolovanja i Kinjenja od 75. umerh, i ukopan bih u Groblju Sikirevacskomu God. 1817.

§. X.

Csicsa Gjuro bioje izmed njih nailipshi kakono jedna Stampa. Imaoje s gazdaricom Therezom Sina Jakoba na izbor Momka, kojije Godine 1794. izmashirao na Francusku i mallo poslim ondi umerho. Ignatiu Kaprala oxenitoga sa Stanom Ivanishevich iz Kopanice. Kcher Maru za Lukom Vincetich u Shtitaru; Delfinu za Gjurom Benakovich u Sikirevcu, i Anu udatu naiprie za Aldu Kopich, poslim za —

Znaoje liepo u Gajde svirati, al kakoje palla briga na vrat, zanemativshi ovakove Brezposlie prionije za Marvu: Govedom goditi, napajatiye, raniti, Volle u Plug prechi, Sino svaxati, Rastiche nadvati i zavershivati otoje njegova bila Briga i neumorljiva Pomlja. Za Gluntu nije znao negose naivishe na Stanovi i po Livadah nalazio. Na Glavobolju uvijekse tuxio, i shnje do najposlim kao izvan sebe izishao. Verstno i Bogoljubno prixivshi 70. Godina hode na vikovichni Pokoj Godine 1811.

§. XI.

Kakogodsu neshe Babe na Listu, takosu i nashe Matere versno i sloxno radile i svega imale, kaderne bile Popa i Fratra, a i svakog Priatelja valjano docsekati. Osobito Matkovicza dostaje prishtedila je Smoka kao Stareshicza (s. 36. i Siromahu Diaku iz pod Ruke poslala, morebiti i zato, jerje ona kcher Mihe Xivich rodjenoga Bratta moje Bake Mande na Listu allise nekaje, buduch dajoj od mene osobita Uspomena u Svetoj Missi josht nikada pofalila i zaostala nije. Strina Ruxa Franjenicza umerlaje

	God. 1786.
Tetka Therezia Matkovicza	» 1800.
Strina Therezia Gjurenicza	» 1810.
A Strina Clara Martinovicza	» 1787.

Iz medju svih nashih Starih Mama Matika, koju sva Mladex idandanas od nekakove Milostche Tetom zove, naiduxje popoxiviti, jurve sada 77. Godinicza broji: bilaje kod mene u Nimci 12. Godinah, i jer nadajuchise svaki csas Smerti, kojaje Starima prid Vratu, a Mladima u Bussijah, radaje medju Rodom ukopatise povratilaseje k-ostalim Sinovom na staro Kuchishte, i Ognjishte.

§. XII.

Godine 1787. poslim Smerti Marie Therezie Caesarice¹⁹ kojaje 1.780 umerla na preveliku Xalost svih bashtenih Kraljevinah i Derxavah zarad njezine Mudrosti, Boboxnosti, Blagodarnosti osobito (Kraljica i Caesaricza ova glasovita svojima Rukamah vezlabi sa zlatom Svilu, i Paramente krojila, i gdikoima Cerkvami poklanjala, kakono imade i dandanas u Biskupovoj Cerkvi u Diakovu njezino Ruho. Mlogeje Cerkve na svoj Troshak dala zidati kojegdi kakono u Kukoevcih: Vinkovcih, i Poxegi. Redovnike derxalaje u velikoj Milosti, a Slavonce Soldate osobito ljubila. Prid svoju Smert od vlastitih Dobarah (s. 37.) ostavilaje²⁰ toliko Dohodka, dachese

¹⁹ »Caesarice« je kasnije sa strane interpolirano!

²⁰ »ostavila je« kasnije sa strane interpolirano!

Cerkve i Namastirih za uvik pomagati. Takih poslim njezinog Primitutja najprostiji soldat dobioje od nje 2 f: u srebru, i to po svih njezini Derxavah. Ostalih vishe po Rangu (rekoh Godine 1787.) kada njezin priostroumni Sin Caesar Josip II-gi latioseje svoju Starinu Serviu, i Bosnu ponosnu verlo lako csitavu Europu, ukolikomje pod Turcsinom od njiovoga strashnoga Jarma oprostiti i osloboditi, i vitexki kroz tri Godine nadbiajuchi sillovite Turke osvojih Shabacz i pritverdi Biograd po glassovitom Junaku i Vovodi L a u d a n u, evo nemirni i polepni Francuzi zametnishe Puntu u svojoj Zemlji, csak svojega privaljanoga i poboxnoga kraljah Ludvika XVII.²¹ skupa s Kraljiczom nashom Princezom kcherom Caesarice Marie Therezie smaknishe protiva Praviczama Boxjima i Svihkolikih Narodah, slidechim Nacsinom odvernishe nashe nepridobitljivo Oruxje od Turaka na sebe, i zakuvashe xestoki a dugovitti Ratt Godine 1792. koji protexese do Godine 1801. pak drugi 1805. trechi 1809.²² Doklem Godine 1815. sloxno Poglavice i kraljina nje sa svih Strana udarivshi koje u Austrie kod Aspern i Becsa, kod Moskve u Moskovskoj, pod Dresdenom i Leibcigom u Saxonie, donai poslim pod Parizom strashnima i xestokima Battaliamah, ukojimabi s jedne i s druge Strane osim Ranjenikah po stoh hiljada na medanu mertvih pallo, vrat njima neslomishe, i na mir nami koristan i slavan, njima, i njiovoj Dice za mlogo vikovah skodljiv i sramotan nedotirashe: Kralja il Axdaju, ljutog Zmaja Bonaparthu s Pristolja ster-moglavivshi.²³

Na ove trostruke Vojske i po visheputa gernilo je malo i veliko, Dicza iza Beshike illi Zibke u prvi kraj izostavljana potraxilisu oko i priko Rajne, nesamo koste svoihi Prah- i Shukundida nego i svojih Otaczah i Stricevah.

(s. 38.) Izmarshiraoje najprije I-vi Antun, i poginio u Niederlandu pod Littichom. II. Jakob, i umerho u Nimacskoj. III. Bazilia i poginio u Schweicerskoj pod Munderthalom. IV. Luka, i umerho u Peshte. V. Andria, i poginio pod Aspern. Ignat VI-ti. VII. Miho. VIII. Georgo. VIII-mi²⁴ Marian. IX. Blax. XI.²⁵ poslim Rastanka: Bogdan sin Lukin, koije iza Otcza nejak ostao, XII. Danka. XIII. Stanka. Dicza jucserashna nahodashese po Magjarskoj dugoj i širokoj po Njemacskoj, Francuskoj, po Italie do Mora, napatishese dosta, alli i nagledashese liepi Zemaljah Varosha i Gradovah.

§ XIII.

Poslim kako Godine 1801. podolazishe s Vojske Francuske nasha Bratja, po Svituhodajuchi i naucivshi kojekakove nove Mudrine, i Obicsaje, krasnu pocseshe Starinu pobijati otaino, donaiposlim misliti i shaporit od Diobe. Pokoinni Csicsa Matko zato ni znati ne hotiashe i onako moguch kod gospode Ali kad on na berzo umerh, jedno jer Kucha nasha Nro 24. priko cseterdeset Glava Cseljadih ni zatvarati, a kamoli griati nemogashe. (:Verlo liepo i milloje bilo pogledati i csuti svakomu kako sloxno u njoj xivihse: obicsavaloje na troje vecserati: najprije Dicza

²¹ Uistinu Louis XVI., ali Rakitic piše za vlade Louisa XVIII., pa je u brojanju smetnuo »legitimnost« posinka šoštara Simona u vrijeme Velike Revolucije.

²² Ovo je o »trechem 1809.« prispio naknadno sa strane.

²³ Rečenica o Napoleonu kasnije je interpolirana, te se vidi, da je u njemu gledao lih suvislu kariku francuske revolucije.

²⁴ Pogriješka u brojanju!

²⁵ Ispravljeno nabrananje!

prid Mrak: zatim Csobani illi Pastiri i Divojke, do najposlm Ljudi i Xene: kao u Logoru²⁶. Kuvaloseje, i kao u kakomu Manastiru, za svakoga dosta: Turskog Ratta u maloj Sobici bioje na kvartieru Peronia kapetan, po 12 Soldata badavad s nashima ranilibise, od Soldata nitije Sol ni Smok sakri- ven bio, alli nije bilo ni Shtete nitije smilo bitti. Kod tolikog Poshtenja, i Uljudnosti! Mlogo (s. 39.) manje, jerje Baba Mara mlogoga Krivca od texki Battinah oprostila tako dabi Gospodu u Nepriliku metnilla, koji nitisu rad bili nashima iz Volje izichi, nitti u svojoj Ljutini nepedepsat.!) Drugo jer nastupihshe gladne Godine, za bolje shtediti i na kraj izkuburiti s liepim i mirnim Dogovorom i Nacsinom brez najmanje Kavge na troje rastashese Godine 1803. u Januaru.

I-vo Csicsa Martin svojim Sinovom: Lukom, Georgom, Josom, i s Unu- cima Bogdanom i Stipanom ostadoshe na starom kuchishtu Nro 24.

II-go Dada Ivo s Mihom, Marianom, Mathom i Csicsa Gjuro s Igna- tiom izidoshe do njih Nro 106.

III. Pokojnoga Csicse Matka Sinovi Adam, Andria i Blax na dalje k Jasinju Nro 107. Dasenisu rastali, shtobi csinili God. 1815—1816. kadaje akov Vina po 60 Banki a killa Xita koshtala blizu stotinu.²⁷

§. XIV.

Loza Rakittichah plodnaje i dicsna takogjer s Redovnicima: moraloje biti od Zamande na njoj Misnikah, doklem s onolikim Tegom Naravi i Millosti Boxje Adam na §. V-tom u svojemu Momacsstvu i zriosti, kada u ovo Doba drugi Vitrovi pushu on iz Luga med namastirske zidove, iz med Rogonjah med Fratrove, od Roda med Tugjine, iz svoje Domovine il Otacsbine priko Svita pod Sunacz Izkon u svetu Zemlju kao sivi Sokol na Jagmu i Sillu otimoseje! A i ja Pero progruntaosam skoro toliko Leda ili Dima napatiose, doklem sam ogriose i smirio. Od male Mallochi giniosam za Skulamah. Rodjen 25. Maja 1777.²⁸ Kadbi drugi Diaci illise igrali (s. 40.) po Vinkovackima Leniama dugima i shirokima, s Do O p r o s h t e n j e m, i za Iz g l e d jasam s komoratom illi u debellu Ladu danom a nochom pri Svichi do njeko Dob s knjigamase zabavlja. Kada God 1793 Zapovid po svih Kompaniama izdadese, dase popishu Diaci i u Becs poshalju njiova Imena, koibi rada bili u Popovski Red stupiti, i ja oto sa Strane razumih bivshi kod kuche na Vaccantiae ili Recreatiae da reknem Opocsivaljki, jer njekom Taliom nitko od nashi na zapovidih nedogodihse, necsekajuchi dame Otac illi koi Striceva povedu i samnom poidu, neobirajuchi precsjim Putem po velikom Blatu i Papljusku skokom doterkao sam u Babinu Gredu, gdi onda biashe Gnjizdo kompanie, i u malo prispio. Videchi Go- spoda, Unterofficieri, Stareshine i Oci tolikih Diaka jer nijedan ostao nije, koise nije rad bio zapopiti sve druge Diake u suhoj Obuchi, a kako je na meni zattrapkana Haljina, kako vruch Kad i Znoj smene pljushti, jednim Glasom i Besedom svikoliki nazdravishemi, i prorokovashe: A ko n i j e - dan, do isto ovaj ima biti Pop. Videchi takogjer Hof Kriegsraith u Becsu, da zbilja s otoga u Granice illi Kraine zadosta Misnikah neima, kakonoseje veliki Biskup Matko Kerticza visheputa prid njime tuxio, jer Sinovi Granicsarski neimaju Zgode latinski Jezik nausciti, milostivo u

²⁶ Naknadna poredba.

²⁷ Poslije napisano.

²⁸ Umetnuto!

Vinkovci otvori šest latinski skula, i onima, koibi ponajbolji Diaci illi Studenti bili, csetiri Forinta Srebra na Misesz obechah, koju millost kroz 6. Godin i jasam uxivao. Poslim toga po slavnoj Diakovacskej Biskupie odpravljen u Pecsuh, obucsen, redjen sam bio Godine 1802. Novemb. 13. Kapellanovao jednu Godinu u Cernoj, u Diakovu (s. 41.) blizu csetiri kod staroga i boleshljivoga Paroka i kanonika Nicole Abrancsikovich u velikoj Mallini Misnikah sam onu golemu Xupu sluxechi, nuz to po Nediljah, Svetkovinamah, i priko cile Korizme u Stolnoj Biskupskoj Cerkve pripovidajuchi, glede koi Trudovah na skorro hotishao do Dushe na krasnu Xupu u Sebi, alli za ono Vrime u svacsem verlo zapushtenu: Zastaosam u Nimci misto kuche Csardakliu illi Karaulu od Pletera po Turcima God 1648 za Sha'na Ali Bega nacsinitu:) Ovdj malo nekse mallo skrene i po njeshto Starine poposlusha: Mudri i naucsni Relkovich²⁹ kapetan oko God: 1749. kao Barektar u Nimci na Shtatcie izpitivaoje stare Bake od 80. Godina stare, kakoje bilo pod Turcima, kojisu priko stoh Godina po Slavonie, Srimu i Magjarskoj tralakali, i vishe puta csuoje, dasu one Bake onda bile najbolje za Udadbu: Svaku noch daje moralo po 12. Divojaka kaurski k Ali Begovice na Prelo odlaziti i oko pohl Nochi svakoverstni Pittah najidavshise Kuchibise svaka svojoj povratjale, i to mirno i sigurno, jer za Glavu Momkom turskim i Kaurskim biloje kojoj god na Put statti! 2-go u Nimci imade jedan Ferman Czara Turskoga, kojje na Priporuku Sha'n Alibega oko God 1656. Nimcsanom dao Dopushtenje iz Biograda na zimini, da mogu slobodno svoj Zakon i viru tirati i obderxavati³⁰. 3che Kadaje Turke Leopold Veliki Rimski i Njemacski Caesar pod Becsem oko godine 1692. (sic!) na Zli dan razbio, i to pod osobitom Blaxene i pricsiste Dvice Marie Utocsistem, kojoj Becsani i Becskinje, Roxaria skrusheno i poboxno molihshe, a vechom Stranom izsikaoje, a ostale kud koje poraztirivao tako (s. 42.) vitexki, i slavno, onda na Vrat na Nos bixechi josht iza Budima xeljno Savi vodi za zdravlje pitashe i razumivsha da josht nisu ni napohl puta, od serca nemillo odhukivashe, i govorishe Csankurtala i otud Anzabeg Varosh zovese i dandanas Csankurtalla illi po nashki Aratos. Onda 4to bio je u Nimci takogjer Parok Adam Matkovich³¹, koi i za ljutu Nevolju s Begom u Slogi xivechi, iz kojecsieg Pogovora uvertamu u Ushi ovo njiovo Rasulo, a Alibeg plahovito rekavshi: P a p a z u b i t c h e t o z a r a n i e p r i m j e s t i ' s e p r i k o S a v e , a k u c h u s v o j u ,

²⁹ Župnik Franjo Franjković, (1765.—1779.), Riječanin je počeo pisati »Liber« navodi po pripovijedanju samog Relkovića: ». . . complurium Illyricorum Opusculorum Auctor (t. j. Relković), quem ipsemet idipsum saepius narrantem audivi, quod ille qua Vexilifer circa annum 1749. Nemcii in Statione constitutus ex hujatibus senibus ultio perceperit: sub Huseino duodecim puellas christianas, e quarum numero superstites plures Octigenarias perbene noverat, cum fuso (s. vretenom) ad saepefatam domum pro Divano alias Prelo, Distractioneque Dominarum terrestrium (bulama) convenire omni Vespere debuisse, et circa mediam noctem sumpta refectio de diversissimis pastis (slatko!) ad poternas lares remeasse, equidem tutae et absque omni formidine, quandoquidem sub amissione capitis nocturna vagatio et quaevis alia violentia masculis inhibita fuit«.

³⁰ Vidi tekst u »Glasniku biskupija bosanske i sriemske« (Dungjerović: Crtice o župi njemačkoj«), tečaj XXVIII. U Đakovu, 1900., s. 50.—51. — Na 2. strani župske spomenice »Liber memorabilium« u Nijemcima stoji, da se original toga fermana od 1657. nalazi u Beču. Dungjerović ne navodi provenijenciju svoga teksta.

³¹ »Dalmata!« Rakitić je ovo zacijselo bilježio po datima iz župskoga svoga arhiva. Alj Dungjerović (l. c. p. 5.) navodi, da je donaciju učinio neki »Ali-Spaia« t. j. »Husein«. Treću je verziju zabilježio Brüstzle »Recensio universi cleri Dioecesis Quinque-Ecclesiensis«.

Sljivike i Vodenicu na Oroliku oslonih na Parokah ovim nacsinom: Akose povratim, znaticuti za Ljubav, ako ne, nekti bude sve na Poklon: Valja da neche csetiti Nimacz oteti, shtoje poklonio nesriechni Turcsin; kakoseje i dogodilo ili obistinilo: jer poposlim Kraljevski Kommissar Gjuro Nagj poslan za urediti ove zapushene i poharane Strane turskim Zulumom, potverdih ovi Poklon jednim Pismom kao drugim Fermanom²²: tako da od onda tia do sada i vazda Paroci nimacski possiduju krasni Mlin na Oroliku, pishese ondi: Mlin na Oroliku, gdi Put vodi iz Tovarnika u Ivankovo: Csudna Opisanja! indi u onaj par i Vinkovci bilisu u nikakomu Essapu, mlogomanje Slakovce, Laze, Mirkovci:) Sad s Granputice na Stazu: Moja Briga i veliko Postaranje biloje izvaditi kod Stareshina' novu kuchu i sagraditi, a oprostise turskoga Dima, Smeta i Smrada; i kadju u najpotribitijah Vrimena xestokoga Francuskoga Ratta izplakah na zaktivanje Mandicha Biskupa i slavne Generalcommande (s. 43.) s Privolenjem Xupe, dache i Granicsara na drugo kuchishte pritresti, i Paroku sve potribite Zgrade koje iz nova ponacsinjati, koje gotove izprinashati, do Dushe Godine 1813. svakolika ucsinishe blizu Cerkve na Nri 8moj Granicsara Damiana Lovretich, buduch da stara daleko biashe skoro u pohl Sella, alli za Kacsaru biashe Prigovara i Zabuna ponaivishje: za njubo izminjana Gospoda Regimentska prianjati nesmidoshe jer od nje prave Zapovidi nebiashe, i svekoliko za neogaziti novu Systemu ustmeno dokoncsano biloje: Nishtanemanje koje s Millom, koje s Silom, i mojim velikim Troshkom jedva jedvice sagradihse Godine 1817. Zasadiosam takogier Vinograd prizgodan priko Bosuta (pri) kod Chuprie, a tako drugi kupio na Oroliku God. 1819. Rodbine shtose doticse pomogaosam kupiti Bratchi Vinograd kod Klokocsevika, i Zemlju na Drinju; priko toga u gladnima Vrimenih dostasu i Rahne poodvaxalli, shtose nespomina iz kakve tashte fahle, nego jedino na Znanje, Zabavljenje i Slidenje svemkolikom u napridak Sarodu Rakittichah.

Bilixka.

Vinograd na Orolichkomu Drumu kod Mlina naminjten ostaje za Skulanje vazdashnje Diakah u Rodstvu blixjih koji imase komugod do najposlim mah na Polovicu dati s Pogodbom dase temelji, i s Prigledanjem daje priko verha na Rod nepushcha, ravno nadopunjuje. Sig.

Nemc'e 28. Decemb. 1820.

L. S.
1.

L. S.
2.

Petr. Rakittich
Parok.*

L. S. 1. Crveni pečat parokije u Nijemcima.
L. S. 2. Crveni pečat autora s inicijalima P. R.

²² Svemu tome u župskom arhivu već odavno ni traga, ni glasa! Opširnije o prošlosti Nijemaca u doba Turaka u Dungjerovićevoj radnji.

* Original »Saroda« dostavljen je uredništvu »Narodne Starine« na poticaj g. Josipa Jarića.

Résumé. — «La généalogie des Rakititch» est un essai très intéressant et à part dans l'historiographie croate, où l'un des membres de cette famille paysanne de la Possavine slavonienne («Slavonska Posavina»), sur le territoire des anciens confins militaires, s'efforce de composer de mémoires généalogiques des Rakititch. L'auteur des mémoires, prêtre de profession, a composé son oeuvre en 1820. Sa famille vivant dans plusieurs maisons de communauté (dites »zadruga«), écrit d'abord envue de faire éviter l'inceste dans la famille, et ensuite pour laisser à la postérité l'exemple de quelques membres modèles des ses ancêtres. Tandis que tous les mémoires croates connus traitent sur l'aristocratie, ce prêtre décrit dans ses mémoires un milieu paysan. Et à vrai dire, malgré la brièveté de l'oeuvre, il y a là des choses qui peuvent intéresser l'histoire croate d'aujourd'hui. Les paysans croates laissaient, en ce tempo, dans les guerres autrichiennes, depuis la guerre pour la succession de l'Espagne jusqu'aux guerres de Napoléon, ses os sur les tous les champs de batailles, où ils suivaient volontiers leurs chefs. Ils avaient assez, à souffrir, mais ils traversèrent aussi des belles contrées: l'Italie, la Belgique, le Rhin, l'Autriche, la Suisse virent se battre les paysans croates. Il ne restaient à la maison que les femmes, les enfants, et les vieillards qui se souciaient de plusieurs maisons. On nous décrit dans ces mémoires le tempérament primitif, naïf et calme des membres de l'ancienne génération Rakititch, leurs biens intimes de communauté et leur dévotion particulière. Avec naïvete et complaisance, l'auteur décrit la vie économique et matérielle de la communauté, les générations diverses prennent les repas séparément, les relations mutuelles des membres sont très cordiales, il y a quelque chose de »seigneurial« dans ces Croates de la Slavonie, le »staričina« (chef de la zadruga) dis pose à lui seul des fonds de la famille. La Slavonie qui possédait, au XVIII-e siècle, une étendue beaucoup plus considérable des forêts que de nos jours, y cachait de nombreux »haïdouks« (brigands) qui tyrannisaient la population, souvent uniquement pour s'en faire plaisir. Il n'y avait pas de noms propres nationaux croates, mais on choisissait des noms dans les litanies catholiques des saints. Dans les confins militaires, les gens e'taient proportionnellement assez latrés à la fin du XVIII-e siècle. Les traditions familiales ne s' étendent qu' à l'époque turque, elles ne commencent qu' après 1700.

Dans l'article ci-dessus il y a aussi quelques renseignements sur le célèbre auteur Relkovitch, où l'on voit qu'il a puisé ses »maux turcs« dans la tradition des vieilles générations. Ainsi p. e. la sureté des femmes aux époques turques. D'après Rakititch les moeurs patriarcales des paysans ont commencé à disparaître rapidement à la suite des guerres napoléoniennes.